

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio II. De Ignorantia, Infirmitate, & Malitia, Peccatorum causis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

cum Spiritus sanctus inquit: *Qui spernit modica, paulatim decidet (cap. 18.)* Rationem affert sanctus Thomas; Quia non satis a mortali discedimus: qui enim multa venialia committit, assuecit in parvis voluntatem suam Deo non subjicere; hinc paulatim incipit finem suum ultimum in creatura collocare, illamque Deo anteferre, quod lethale peccatum est (I. 2. quæst. 70. art. 3. & 4.).

SECTIO II.

DE

IGNORANTIA, INFIRMITATE, ET
MALITIA, PECCATORUM
CAUSIS.

CAPUT I.

Ignorantiæ existentia, & origo ostenditur.

Peccatum cum sit actus inordinatus, habet profecto causam, quæ aut interior est, aut exterior (I. 2. quæst. 75. art. 1.). Interior immediata est intellectus & voluntas. Causæ mediatae seu intermediae sunt imaginatio & appetitus sensitivus. Quemadmodum enim intellectus ad aliquid amandum voluntatem movet; imaginatio sensitivum appetitum movet ad aliquid operandum. Unica tantum proprie loquendo interior causa peccati est concupiscentia juxta Apostolum:

N 4

stolum:

stolum: *Radix omnium malorum cupiditas* (1. *Tim.* 6. 24.). De hac late differuimus *Tractatu* secundo. Restat igitur, ut de specialibus peccati causis loquamur; & primo de ignorantia.

Quoniam vir juxta cor Dei illum rogat, ut suarum ignorantiarum meminerit id est has sibi ignoscat: *Ignorantias meas ne memineris* (*Psal.* 24.): ignorantia existant oportet, quæ sint peccata; ideoque non semper ignorantia a peccato excusat. Alio in *Psalmo* ita Deum rogat: *Effunde iram tuam super gentes, quæ te non noverunt* (*Psal.* 78.). Rei igitur erant hi populi Deum non agnoscentes, licet *Moyſis* legem quam audierint, quæ illos verum Deum adorandum doceret. *Christus* in cruce Patrem suum rogat pro suis crucifixoribus inquit: *Non enim sciunt quod faciunt* (*Luc.* 23. 14.). *Judæos* scilicet *Petrus* sic alloquitur: *Scio, quia per ignorantiam fecistis, sicut & Principes vestri* (*Act.* 3.). Nihilominus certum est *Jesu Christi* interfectores maximum commisisse peccatum. *Sanctus Paulus* ait: *Qui ignorat ignorabitur* (*1. Cor.* 14.) id est æterna damnatione punietur. Quem enim Deus ignorat, nescio vos, gloria sua privatur. *Theſſalonicensibus* idem *Apostolus* scribens inquit: *In revelatione Domini Jesu Christi de caelo cum Angelis virtutis ejus in flamma ignis dabitur vindictam iis, qui non noverunt Deum* (*2. Theſſ.* 1.). Ad *Ephesios* vero scribens de idololatriis ait: *Alienati a vita Dei propter ignorantiam, quæ est in illis* (*Ephes.* 4. 18.). Quomodo a vita Dei ignorantia repellit, si non est peccatum? De se

ipso loquens dicit: *Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci* (1. *Timoth. 2.*). Si misericordia indigebat, peccatum profecto commisit, cuius indulgentiam est consecutus.

Pelagiani originale peccatum negantes, negabant etiam ignorantiam, in qua homines nascuntur, & propter quam in plura labuntur peccata, esse peccatum, cum non sit omnino voluntaria. In Synodo Palæstina hanc opinionem docere accusatus est Pelagius; & illo præsentem hæc ejus lecta est propositio: *Ignorantia, quæ evenit secundum necessitatem, non voluntatem, non subjacet peccato.* Commoti sunt septemdecim Episcopi, & indignati dixerunt: *Quid ad hæc quæ lecta sunt, capitula dicit præsens Pelagius monachus? Hoc enim reprobatur sancta Synodus, & sancta Dei catholica Ecclesia.* Pelagius respondit: *Dico quia hæc non sunt mea; quæ autem dixi non esse mea secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobo, anathema dicens omni contravenienti & contradicenti sanctæ Ecclesiæ catholice doctrinis* (de Gest. Pelagii cap. 19.). De Synodi hujusce gestis sanctus Augustinus librum composuit, ubi perspicue refert, a nobis allatam Pelagii propositionem de ignorantia reprobam ab ipso fuisse Pelagio.

Qui bonos istos Episcopos de versutia ejus & duplicitate nil suspicantes fefellerat, vix in Occidentem rediit hæresiarcha, cum a se damnatos errores tueri cœpit, & inter cæteros hunc de ignorantia. Pravam ejus doctrinam noster sanctus Doctor jugiter est insectatus, semperque docuit ignorantiam peccati Adami esse pœnam, &

plurium peccatorum, quæ non excusat, esse causam; quod cum distinctione est intelligendum, ut mox dicemus. *An nullum est ignorantia molium, & ideo nec purgandum?* Interrogat sanctus Augustinus, & respondet: *Et quid illa agit vox: Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas memineras? Etsi enim damnabiliora peccata sunt, quæ a scientibus committuntur, tamen si ignorantia peccata nulla essent, hoc non legeremus quod commemoravi.* Quare autem ista sunt peccata, quia a primo illo peccato quod in Adam plene voluntarium fuit, promanant, & cujus pœna est ignorantia. *Illud* (ait idem Augustinus *lib. 3. de lib. arbitr. c. 19.*), *quod ignorans quisque non recte facit, & quod recte volens facere non potest, ideo dicuntur peccata, quia de peccato illo libera voluntatis originem ducunt.* Illud enim præcedens meruit ista sequentia. Ideo nolunt homines recte agere, quia quod rectum est ignorant, aut illis displicet. Tanto enim vehementius aliquid optamus, quo perspicue magis bonum illud esse cognoscimus; & propterea magis illud querimus, & diligimus. *Ignorantia igitur* (subdit Augustinus *lib. 2. de pecc. merit. c. 17.*), *& infirmitas vitia sunt, quæ impediunt voluntatem, ne moveatur ad faciendum opus bonum, vel ab opere malo abstinendum.* Ut autem innotescat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat, gratia Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates. At quoniam nulli hæc gratia debetur, illam Deus cui vult, & quando vult, largitur. *Ideo quisquam nostrum bonum opus suscipere, agere, implere nunc nescit, nunc delectatur, nunc non delectatur,*

Datur, ut noverit non suæ facultatis, sed divini
numeri esse, vel quod scit, vel quod delectatur,
& sic ab elationis vanitate sanetur. Alibi idem
sanctus Doctor inquit: Attendat quam in multis
offendamus omnes, dum putamus Deo, quem dili-
gimus, placere, vel non displicere quod facimus:
& postea per Scripturam ejus, sive certa & per-
spicua ratione commoniti, cum didicerimus, quod
ei non placeat, pœnitendo deprecamur, ut ignoscat.
Plena humana vita est documentis talibus (de Spi-
rit. & litt. cap. 36.). Quamobrem qui hanc mi-
seriam norunt & patiuntur, coram Deo tremunt,
& se deprimunt, illumque exorant, ut ex igno-
rantia commissa peccata sibi ignoscat. Hæc igno-
rantia est justa punitio peccati primi hominis,
qui cum plene veritatem cognosceret, fecit quod
illa prohibebat; a Deo discessit, nec Domino suo
obtemperavit, ut sibi placeret, & propriam ex-
cellentiam acquireret. Nec cogitat (ait sanctus
Augustinus contra Pelagium de Natura & grat.
c. 22.), prævaricatorem legis quam digne lux de-
ferat veritatis, qua desertus utique fit cæcus, &
plus necesse est offendat, & cadendo vexetur, ve-
xatusque non surgat, & ideo tantum audiat vo-
cem legis, qua vel moneatur implorare gratiam
Salvatoris. Eandem doctrinam sanctus Hiero-
nymus ante sanctum Augustinum docuerat, ut
ex illius contra Pelagianos dialogis cognoscimus.

CAPUT II.

*Quæ ignorantia a peccato excuset?
investigatur.*

Quod ex Sancto Augustino hætenus dixi, peccati definitioni contrarium videtur, quando tradit dicens, oportere ut voluntarium sit peccatum, nec peccatum esse nisi voluntarium; quem admodum etiam perpetuæ Ecclesiæ catholicæ doctrinæ adversari videtur. Verum ut enodetur hæc quæstio, distinguenda primum est voluntaria ignorantia ab involuntaria (a); deinde vincibilis ab invincibili; ignorantia item juris ab ignorantia facti; tum ignorantia juris divini ab ignorantia juris naturalis, aut positivi; denique

(a) Ignorantia involuntaria a Moralistis etiam antecedens dicitur; quia omnem voluntatis actum prævenit, simulque causa est actionis, quæ potestata numquam fuisset, si vera rei notitia præcessisset. Voluntaria ignorantia econtra consequens nuncupatur; quia actum voluntatis sive formalem, sive virtuales sequitur, malamque in actionem influit. Hisce ignorantia concomitans a Scholasticis adjicitur, quæ actionem ita comitatur, ut eam nec causet, nec impediatur, sicque tota malitia ex alia mala voluntatis dispositione in actionem dimanet. Prima a toto peccato excusat, non secunda, tertia nec accusat, nec excusat, sed impertinens est. Si, adhibita debita cautela, feram icturus hominem in arbutis latentem prosterne, cum prima: si sclopo temere exploso tuum similem trajicis, cum secunda: si denique ibidem feræ loco inimicum, jam dudum ad mortem quaesitum, plumbea glante occidis, cum tertia ignorantia te operatum fuisse dicent.

ignorantia negativa, quæ solum est cognitionis carentia, a positiva, quæ prava est dispositio, & error proprie appellatur.

Certum est tunc solum ignorantiam esse peccatum, cum est voluntaria; etenim non imputatur ad culpam, quod quis invitus ignorat, ut ait Sanctus Augustinus.

Est autem ignorantia voluntaria directe, vel indirecte. *Directa* ignorantia illa est, qua quis quid sibi faciendum sit vult nescire, ne faciat, aut ne conscientia stimulum patiat, dum verita committit. Talis peccator ille est, de quo ita loquitur Psalmista: *Noluit intelligere, ut bene ageret (Psalm 35.)*. Tales illi etiam, quos Job commemorat sic Deo dicentes: *Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus (Job 25.)*. De his ait Salomon: *Imprudentes oderunt sapientiam (Prov. 12.)*. Hisce illi quoque sunt addendi, qui juxta quosdam novos Casuistas Doctorem sollicitè inquirunt eorum cupiditatibus obsequentem. *Indirecta* ignorantia illa est, quæ scienda noscere negligit; & hæc sane peccatum est.

Potest autem hæc peccatum minuere, vel excusare, quatenus voluntarium minuit, quod ad peccandum requiritur. In iis enim, quæ ex ignorantia fiunt, actus eoque est voluntarius, quo voluntaria est ignorantia, ex qua actus proficiscitur. Non plus igitur voluntatis seu voluntarii in his actibus reperitur, quam in ignorantia, quæ illorum est causa.

Evenit interdum, ut in eadem actione aliquid sciatur, & aliquid ignoretur, sive invincibili, si-
ve

ve vincibili ignorantia. In hoc casu excusatur peccatum relate ad circumstantiam, quæ ignoratur, non relate ad totum: *si non a toto, saltem a tanto*, inquit sanctus Thomas. Exempli causa Judas cum Thamar peccavit, quam nulum suum esse nesciebat: fornicationem commisit, non vero incestum.

Præceptorum nobis actionum duo sunt genera: aut juris naturalis, sicuti hoc præceptum *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris*; & talia sunt omnia Decalogi præcepta, cum illo contexta: aut juris positivi, divini, vel humani: talia sunt leges credendi in Jesum Christum, baptismi accipiendi, Dominicos dies servandi, certis temporibus jejunandi, hisque similes alia plura. Porro animadvertendum est, jus naturale omnino homines, ratione utentes, absque promulgatione externa obligare. Quædam quoque universalia præcepta considerare oportet, quæ sunt velut reliquorum principia. Sunt enim quædam quæ licet ex primis hisce principiis immediate sequantur, non adeo tamen perspicue sunt cognita. Quædam denique sunt veluti conclusiones quæ ex aliis ducuntur, sed meditatione & discussu. Certum est primi & secundi generis præceptorum ignorantiam invincibilem dari non posse quamvis Theologi plerique doceant tertii generis præceptorum invincibilem ignorantiam dari posse (a). Ab ipso vitæ exordio legem suam in hominum

(a) Præcepta legis naturæ in tres classes distinguuntur. Classis prima universalissima principia: Quædam

minum corde natura scribit, ut antiqui etiam Philo-
sophi tradidere. Quoniam vero per Adæ pec-
carum rationis naturale lumen valde imminutum,
& pene extinctum est, hæc quoque lex pene est
deleta; non adeo tamen deleta est, ut ejus plura
reliqua non sint vestigia, quæ in eam peccantes
inexcusabiles reddunt. Nullus tam barbarus est
populus, qui modo allaram legem ignoret:
Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris: qua ho-
miciidia, adulteria, & furta vetantur. Quis
enim vitam sibi auferri, uxorem suam violari,
bona sua rapi vellet? Quando igitur hæc, hisque
simi-

tibi non vis fieri &c. Bonum est faciendum &c.
continet: 2da Conclusiones facili illatione ex pri-
mis principiis fluentes, decalogo comprehensas
exhibet: 3tia Conclusiones nonnisi difficili, ac
subtili discursu eruendas variorum contractuum
honestatem, ac licentiam definientes complecti-
tur. Præcepta primæ classis a nullo rationis usum
habente invincibiliter ignorari possunt: Illa secun-
dæ classis tempore brevi, ac inæquali ab inæquali-
bus sæpe ignorantur; apud pueros enim citius
filialis reverentiæ, quam dicendæ veritatis obli-
gatio se ingerit; eadem furti inhonestas maturius
ingenio excitato, quam stupido innotescit. Ter-
tiæ classis præcepta per longum, imo nonnulla per
totum vitæ tempus inculpatæ ignorantæ involu-
cro implicantur, quia rationes, illa explicantes,
restringentes, utut probabiliore, adhuc falsæ
esse, atque adeo invicibilem harum obligationum
ignorantiam, ad dies vitæ duraturam, inducere
queunt. Paucis Rigoristis Lovaniensibus, nullam
omnino Juris naturalis ignorantiam inculpatam
admittentibus, cæterorum Theologorum pha-
lanx resistit. Vid. Billuart Tr. de peccat. dist. 5.
a. 4.

similia a natura vetita peccata homines committunt, nequeunt hæc peccata ignorantia excusari. Sanctus apostolus Paulus ait: *Quicumque sine lege peccaverunt; id est peccata a lege vetita peccaverunt, nescientes hæc esse vetita: sine lege peribunt (Rom. 2.); id est pœnis punientur, quæ lege non præscribuntur. Si autem pereunt, peccasse eos oportet, quamvis se peccare non norint. Hanc autem Apostolus rationem reddit. Cum enim Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die, cum judicabit Deus occulta hominum.*

Hic locus apostolicarum Epistolarum insignis est. Doctrinam firmat, quam modo docuimus naturalem legem, quam sequi debent, scriptam esse in cordibus hominum, hancque illos secretè docere, quid sibi faciendum sit, quidve fugiendum. Per legis enim opera cæremonialia et politica præcepta non intelligit Apostolus, sed naturalia præcepta unum Deum credendi, illum ut omnium rerum principium adorandi, amantissimum super omnia, ad illum veluti ad finem ultimam omnia sua opera dirigendi, in ejus possessionem beatitudinem suam collocandi, amandi proximum sicut seipsum, & ab omni ejus injuria abstinendi. Secretum conscientiaè judicium, quæ juxta Apostolum (Rom. 2.), cogitationibus invicem accusantibus, aut etiam defendentibus actionis bonitatis

rem vel malitiam declarat, hæc omnes a natura doceri demonstrat. Hoc textu Pelagiani abutebantur, & asserebant plures ethnicos, sine lege & sine Jesu Christi gratia, solis naturæ viribus legem implese; at hanc hæressim Ecclesia damnavit. Catholici nonnulli Doctores de illis Ethnicis hunc textum intelligunt, qui sine Jesu Christi fide aliqua legis præcepta servarunt; veluti parentes colere, depositum reddere, & his similia. Verum melior explicatio est illa sancti Augustini, quam antiqui Græci, Latinique Patres, & Interpretes plerique amplexi sunt. Hunc textum Augustinus explicat de infidelibus, qui naturaliter legem servarunt, reparata natura per Jesu Christi gratiam, vel in ipsum venturum credentes, vel in ipsum post ejus adventum, quin Moyse legem agnoscerent. Verum ne longius progrediamur, sufficit, dixisse Apostolum, existere legem in hominum cordibus scriptam, *opus legis.*

Affirmo itaque, unius Dei ignorantiam, etsi non omnino voluntaria dici posset, esse peccatum; natura enim in hominis cujusque corde unius Dei fidem scripsit. Perspicue ait Apostolus: *Quod notum est Dei, manifestum est in illis, Deus enim illis manifestavit; invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus & divinitas, ita, ut sint inexcusabiles (Rom. 1.)* De Philosophis autem & Sapientibus dicit: *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt; idest Deum non sunt confessi, sed aut assentatione, aut avaritia, aut timore populum*

imitati idola coluere. Id egit Socrates, quem plures quasi christianum suspiciunt; quamvis enim unum esse Deum cognosceret, quod suis in libris docuerat, sæpiusque prodiderat, & licet morte mulctatus sit, quia veritatem istam defenderat, tamen ut idololatra mortuus est, jubentur ut pro se falso Deo Esculapio gallus immolaretur.

CAPUT III.

Argumenti ejusdem continuatio.

De fide in Jesum Christum secus est dicendum: juris divini positivi est in illum credere; at Evangelium prædicari oportet, ut hanc fidem homines amplectantur, lex enim ante publicationem non obligat. Id perspicue docet Apostolus inquitens: *Quomodo credent ei, qui non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante (Rom. 10.)?* Verum apud sanctum Joannem Dei Filius hanc solvit difficultatem dicens: *Si non venissem, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; nunc autem & viderunt, & oderunt me, & Patrem meum (Joan. 15.).* Non dicunt: Si incarnatus non fuisset, si illis Evangelium non annunciaissem, nec miracula edidissem, omni illi culpa vacarent; sed: culpa vacarent, quod in me non credierunt. Hinc illi, quibus Christus non est annunciatus, propter reliqua ab iis commissa peccata damnabuntur, licet Jesu Christi fidem & gratiam non habuerint, quæ nemini debentur. *De quo peccato, (de Judæis ait sanctus Au-*

Augustinus) nisi de illo magno, quod præsciebat ipsorum futurum, quando ista dicebat, idest quomodo fuerunt occisuri? Plura alia peccata commiserant, antequam Christus ad eos veniret, ut illis Dei regnum prædicaret, & propter illa variis captivitatibus, in quas abducti fuere, puniti sunt.

Concupiscentia, quam peccatum appellat Apostolus, in iis regnabat; dicit enim Apostolus: Peccatum non cognovi, nisi per legem, nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Sine lege enim peccatum mortuum erat (Rom. 7.); idest non apparebat, quia committebatur, quin cognosceretur. Non intelligamus (inquit sanctus Augustinus lib. 1. ad Bonif. cap. 9.), nisi tamquam non sit; latet, non apparet; penitus ignoratur, tamquam in nescio quibus ignorantie tenebris sit sepultum. Quis dubitet Judæos, priusquam legem acciperent, peccasse, quoties opera a Decalogo vetita patrabant, quæ ex hujus prohibitione mala esse cognoverunt? Qui fuit ante nescius, ait sanctus Augustinus, malorum suorum, factus est doctus, & quod pejus est, victus cæpit esse non solum peccator, sed etiam prævaricator. Peccator enim & ante erat; sed antequam legem audiret, peccatorem se esse nesciebat. Si damnandus erat peccator, quam spem haberet prævaricator?

Idem sanctus Doctor quatuor hominis status distinguit: primum ante legem; secundum sub lege; tertium sub gratia, & quartum in pace, idest in Paradisi felicitate. Ante legem concupiscentiam se-

quebatur; idest inordinatis ejus motibus obediebat, quin eos cognosceret, nec iis repugnare. *Non pugnamus, quia non solum concupiscimus & peccamus, sed etiam approbamus peccata.* quis dicet in hoc statu peccata non esse vera peccata, quamvis ex ignorantia fiant? Sub lege concupiscentiam cognoscimus, pugnamus, sed vincimur. Sub gratia pugnamus, & vincimus. In pace non pugnabimus, sed victoriæ fructu fruimur, id est gloriosa & æterna pace. In lege enim sacrificium ad expianda ignorantie peccata; erant igitur hæc vera peccata, quoniam expiatione indigebant.

Est ignorantia, quæ cordis, seu reprobi sensus cæcitas appellatur, qua Christianos Deus percutit, qui suis gratiis abutuntur; nec dubium est quin peccata ab iis in hoc statu commissa non sint vera peccata. Id docet sanctus Augustinus contra Julianum scribens: *Cæcitas cordis, si peccatum non esset, injuste argueretur (lib. I. Opus imperf.).* De Phariseis Christus ait: *Cæci sunt & duces cæcorum. Væ vobis duces cæci (Matth. 5.).* In suo dumtaxat principio hæc cordis cæcitas est voluntaria. Quis porro, inquit Augustinus, *cæcus est corde, cum velit nemo cæcus est vel corpore?* In hanc paullatim incidimus pravæ cupiditates sectantes, & reiterantes peccata quemadmodum enim jam diximus, est Deus spargens indefatigabili lege pœnales cæcitates super illicitas cupiditates. *Cæcitas cordis, quam solus removet illuminator Deus, & peccatum est, quia in Deum non creditur, & pœna peccati, quia cor*

superbum digna animadversione punitur, & causa peccati, cum mali aliquid cæci cordis errore committitur. Perspicuitate majore hujusce cæcitatæ effectus omnes nequeunt explicari. Sanctus Paulus de Ethnicis loquens, qui Deum in creaturis agnoscere noluerunt, ait: *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, ut contumeliosi afficiant corpora sua in semetipsis, quia commutaverunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam Creatori; & sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt (Rom. 1.).* Hæc quæ non conveniunt, idest peccata omnia contra naturam ab eis in hoc reprobo sensu commissa, licet ea non cognoscerent, nonne erant vera peccata? Vox illa *tradidit*, qua utitur Apostolus, significat eorum inordinatas turpesque cupiditates fuisse veluti tortorem, cui traditi sunt puniendi, ut malorum suorum operum supplicium demum reciperent; postquam enim damnatus est reus, hunc justitiæ ministro Judex tradit. Oporteret, ut vel Deus immanium horum criminum, in quæ a Deo deserti prolabantur, auctor sit; quod horrenda est blasphemia; vel peccatores ipsi sint auctores. Verum horum criminum auctores esse nequeunt, nisi sint liberi; libere igitur hæc agunt, quamvis propria culpa necessario lumine ad horum criminum, enormitatem agnoscendam destituantur.

Hæc Apostoli verba explicans Julianus hæreticus dixerat: *Cum desideriiis suis traditi dicuntur,*

*relicti per divinam patientiam intelligendi sunt, non per potentiam in peccata impulsivi. Illum factus Augustinus reprehendit, quod solam Dei patientiam in iis agnosceret, quos cupiditatibus suis tradiderat, nulla ejus potentiae facta mentione; non quod Deus peccatum operetur, hoc enim fieri non potest; sed quia gratiam suam denegat & peccatorem ita meritum deserit. Deinde addit: *Nec ex Dei potentia vel in malum, vel in bonum invitum aliquem cogi; sed Deo deserente pro merito ire in malum, & Deo adjuvante sine merito converti ad bonum, quorum primum justitiae ejus effectus est, alterum misericordiae.**

Quae de ignorantiae peccatis haecenus a nobis sunt dicta, sufficiunt ut novorum aliquot Casuistarum doctrinae falsitas deprehendatur, qui docent ad peccandum, & Dei iram subeundam necesse esse, quis sciat & consideret rem a se faciendam esse malam; dubitare autem, aut opinari Deo non placituram actionem, quae fit, quam Deus vetat, non prohibere quin fiat, sed spreto formidine audacter esse operandum: sic loquuntur novi isti Casuistae. Idem alius docet, additque: *Nec sufficit ad mortale quaevis deliberatio, & consideratio malitiae objecti, sed debet esse plena.* Plerique alii in eadem sunt sententia, & affirmant, si quando una actio duas varias, habeat relationes, non sufficere ad culpam quod harum alteram quis cognoscat, sed oportere ut ambas animadvertat. Addunt insuper, si quis olim actionem aliquam malam esse novit, & postea oblitus est; vel si adhuc sciat, attamen actualiter non

non cogitat, nec dum operatur, inquit an illa actio mala sit, hunc non peccare saltem graviter. At omnes hæc absconæ opiniones, nec Veteribus cognitæ, ex inordinato horum Auctorum ingenio proficiscuntur, qui non id curant, ut peccatoribus peccati horrorem incutiant; quinimo fatigunt peccata tollere, & viam sternere, ut impune patrentur (a). Si ab his tradita doctrina vera esset,

(a) Post peccati philosophici damnationem Moralitæ quemadmodum ignorantiam ceu cognitionis habitualis carentiam, ita & inadvertentiam ceu cognitionis actualis privationem in vincibilem, & invincibilem distingunt; hancque, non item illam a peccato eximere docent. Invincibiliter ad actus sui malitiam non advertisse eum reputant, qui de hac actus malitia, vel ejus periculo, vel quavis inquirendi obligatione nec minimam dubitationem, vel suspicionem habuit, imo spectatis omnibus circumstantiis nec habere potuit: Vincibiliter e contra ad actus malitiam non advertisse illum censent, qui antequam ageret, nullum de actus sui inhonestate dubium habuit, habere tamen potuisset; quia lex naturalis (maxime penes præcepta primæ, & secundæ classis spectata) omnibus sufficienter est intimata; & debuisse; quia indomitas suppressere passiones tenebatur, ac malos, qui rationem excæcant, habitus evelere, quod neglexit, & propterea iniquitatem sicut aquam bibit. Huic igitur doctrinæ communi, ac tutiori insistendo non semper actualis & ad actum & ad eius malitiam advertentia in graviter peccante requiritur, sed sæpe sola libera advertentia ad actum sufficit. Unde graviter peccant imo qui vitiosis habitibus immerfi, in malo obdurati absque scrupulo, aut conscientiæ remorsu pessima quæque perpetrant &c. 2do qui citra mali

esset, non peccassent Ethnici, quoties in fornicationes, pollutiones voluntarias, aliaque contra naturam crimina prolapsi sunt. Illorum enim plerique ignorabant actiones has esse malas; quemadmodum apud nonnullos infideles populos nostris etiam temporibus malæ non habentur. Non igitur secum reputant, an illas Deus prohibeat, necne, vel an illis Deus lædatur. Qui exempli causa cum muliere peccaret, nil cogitans an Deus id veteret, aut an illum hæc actio offendant; sed cupiditate illectus huic data opportunitate indulgere studet, non plusquam Ethnici peccaret. Læterior nulla cunctis sceleribus pandi potest via, dum hæc plerumque absque reflexione ab iis patrantur, qui impetu quodam, cupiditate impellente, & opportunitate illecti illa committunt.

Juris positivi ignorantia, sive ecclesiastici, sive civilis, a peccato excusat quando est invincibilis; id est cum diligentiam adhibuimus ut id sciremus, quod est sciendum. Patres familias exempli gratia Parochiæ suæ concionibus debent intercedere, in quibus Festa & Ecclesiæ jejunia enunciantur. Non igitur excusantur, si diebus veteris laborant; aut non jejunant; eorum ignorantia

mali timorem contra primaria, ac secundaria legis naturæ præcepta delinquant: licet ad peccatum, contra tertiaria legis naturalis præcepta committendum, prævia quædam malitiæ advertentia, in serupulo, vel mali suspitione combestens, extra præcedentium duorum casuum hypothesein probabilis requiratur. Ita Em. Card. Gotti Tr. de Peccat. Dub. 5. §. 3. Billuart Tr. de Pec. diff. 5. a. 6. & alii fat. multi.

tia est peccatum, quia crassa est, & ex eorum negligentia promanat. Hinc peccant Christiani, qui saltem ruditer potiores fidei articulos non sciunt, videlicet Deum unum existere tribus in personis; harum secundam hominem factam; Dei Filium propter nostram salutem mortuum esse, resurrexisse, & in Cælum ascendisse; & in Eucharistia ejus corpus, animam, & divinitatem realiter contineri; quemadmodum & illi peccant, qui Decalogum ignorant. Dixi *saltem ruditer*; etenim homines, ac mulieres tam habetes reperiuntur, ut nil memoria comprehendere queant, multoque minus ea percipere, quæ illis traduntur; verum hæc hebetudo plerumque a negligentia proficiscitur, & si vellent, aliquo saltem modo ea discerent, quæ ignorant; aptum siquidem ingenium habent ad profanas cantiones, & his similia addiscenda. Qua propter sanctus Carolus absolutionem iis impertiri vetat, qui, postquam quæ scire debeant sunt admoniti, hæc scire negligunt, & in sua semper ignorantia vivunt.

Ignorantia facti a peccato excusat, ut omnes fatentur. Si quis exempli gratia venando hominem occideret, putans belluam, non esset homicida, dummodo nulla ei formido fuerit suborta, ne feriendo hominem occideret, aut venatio non fuerit illi prohibita, sicut Clericis per sacros canones est verita. Denique omnis peccans juxta sacras litteras est ignorans: *Errant, qui operantur malum* (Prov. 12.), quisquis enim peccat, creaturam antefereus Creatori, atque æternis temporalia bona. Voluntas practicum intellectus

judicium sequitur; & toties illa errat, quoties hic fallitur, malum illi proponens veluti bonum aut verum, aut apparens, aut illi conveniens dum eligitur. Ista est sancti Thomæ (1. 2. 6. art. 8. q. 58. a. 2. q. 77. art. 1.), & præcipuorum Theologorum doctrina. Quamobrem a Deo lumen debet Christianus exquirere, ideoque illum jugiter exorare quemadmodum Christus præcipit: *Oportet semper orare, & non deficere* (Luc. 18.). Oratio, sicut oportet facta, intellectum illuminat, in oratione enim Deum audimus, qui intellectum dat parvulis & timorem se voluntatem facit.

CAPUT IV.

Infirmittatis humanæ miseria delineatur.

Inter vulnera naturæ humanæ per Adami peccatum inflicta recensuimus cum sanctis Augustino & Thomæ infirmitatem seu fragilitatem, quæ inobedientiæ Adami iusta est pœna. Illa est (inquit Augustinus *de lib. arb.*) peccati pœna justissima, ut amittat quisque quo bene uti voluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet: id est autem, ut qui sciens recte non facit, amittat scire, quid rectum sit, & qui recte facere cum posset, noluit, amittat posse, cum velit. Nam sunt revera omni peccanti animæ duo ista pœnalia, ignorantia, & difficultas: ex ignorantia dehonestat error, ex difficultate cruciatus affligit. Hanc infirmitatem peccatum sanctus Paulus appellat, qui ait: *Ut quid enim Christus, cum adhuc infir-*

mi essemus, secundum carnem pro impiis mortuus est (Rom. 5.)? ubi impii vocem loco infirmi usurpat. Vox græca *ἀσθενῶν* corporis infirmitatem proprie significat; sed Apostolus metaphorice ea vitur, ut peccatoris statum declaret, cujus anima ad bona opera faciendâ eandem difficultatem ac infirmitatem patitur, quam ad naturalia opera ex morbo corpus experitur. Hoc sensu Apostolus suis dicebat Christus: *Spiritus promptus est, caro autem infirma* (Matth. 26.).

Membrum, ait sanctus Thomas, dicitur esse infirmum, quando non potest perficere operationem membri sani, sicut oculus quando non potest clare videre. Sicut autem partes corporis dicuntur esse inordinatæ, quando non sequuntur ordinem naturæ, ita & partes animæ dicuntur esse inordinatæ, quando non subduntur ordini rationis. Sic ergo quando extra ordinem rationis vis concupiscibilis, aut irascibilis aliqua passione afficitur, & per hoc impedimentum præstat modo prædicto debitæ actioni hominis, dicitur peccatum esse ex infirmitate (1. 2. q. 77. art. 3. in corp.). Hæc infirmitas humiles reddere debet homines, non ideo solum quia illos a bono retrahit, quod vellent, & in peccatum præcipitat, quod sæpe nollent; sed præcipue quia peccati primi hominis pœna est. Ne igitur hac se excusent infirmitate, dum peccant; pudenda enim excusatio hæc est, & confusione plena. Hanc illi auxere infirmitatem peccata iterando, ea præsertim, quæ castitati adversantur. Illos imitantur infirmos, qui cum debiles jam sint ex morbo, intemperantia sua sanita-

nita-

nitatem omnino pessumdam, & languidi ad
fiunt, ut ad omne opus sint invalidi. De sua in-
firmitate possuntne hi ægri jure conqueri, cum
infirmitati causam intemperantia sua ipsi præ-
buerint?

Statendum porro est cum divo Thoma, appe-
titum, qui actum præcedit, quo est vehementior
eo peccatum plus imminuere; sicuti si actum se-
quatur, quo vehementior est, eo plus peccatum
augere. *Appetitus autem sensitivus* (ait sanctus
Doctor 1. 2. q. 77. art. 6.), *potest se habere ad
liberum arbitrium & antecedenter & consequenter.*
*Antecedenter quidem secundum quod passio appe-
titus sensitivi trahit, vel inclinatur rationem, vel vo-
luntatem. Consequenter autem, secundum quod
motus superiorum virium, si sint vehementes, re-
dundant in inferiores; non enim potest voluntas
intense moveri in aliquid, quin excitetur aliqua
passio in appetitu sensitivo. Si igitur accipitur
passio secundum quod præcedit actum peccati, non
necesse est quod diminuat peccatum, actus enim in-
tantum est peccatum, in quantum est voluntarius.*
*Passio autem consequens non diminuit peccatum,
sed magis auget, vel potius est signum magnitudi-
nis ejus, in quantum scilicet demonstrat intentio-
nem voluntatis ad actum peccati; & sic verum
est, quod quanto aliquis majori libidine, vel con-
cupiscentia peccat, tanto magis peccat. Quando
actus est omnino involuntarius, nullum adeo
peccatum, nisi causa passionis fuerit voluntaria;
tunc enim effectus ejus peccatum est, licet non in
illum directe voluntas feratur. Sic amens non
est peccati capax, si ejus amenia sit naturalis, se-*

si ebrîus, qui voluntarie inebriatus est, hominem in ebrietate occidat, homicidii reus est.

Nihil enim, (inquit sanctus Augustinus in Psalm. 122.), infirmius anima nostra, posita in mediis tentationibus sæculi, in mediis gemitibus, & parturitionibus molestiarum. Nihil ea infirmius, donec hæreat soliditati cælesti, & sit in templo Dei, unde jam non cadat. Hæc cælestis soliditas est Jesu Christi gratia, qui nobis robur reddit, quod peccatum abstulerat. Concupiscentia mentem nostram per ignorantiam infirmit, gratia vero illuminat; illa voluntatem nostram corruptione inquinat, gratia purificat; illa liberum arbitrium quasi premit, & in servitutem redigit, gratia liberat, dum sibi subdit. Voluntas tanto sanior, quanto liberior: & tanto liberior, quanto divinæ voluntati subjectior. Hanc gratiam igitur petamus oportet, ut ab infirmitatibus nostris sanemur: nec de nostris viribus debemus præsumere, quasi perfecte fani essemus, aut infirmitates nostras per nosmetipsos vincere possimus, vel ex iis convalescere. Hoc jactabant Philosophi, hoc hæretici docebant Pelagiani, quorum istud erat præcipuum axioma: Sufficit homo ingenitis sibi motibus dare leges. Econtra, Evangelium docet, non posse hominem solis suis viribus pravos concupiscentiæ motus superare, vel iis diu resistere; sed oportere ut cælestem medicum invocet, clametque: Sana animam meam, quia peccavi tibi (Psalm. 40. v. 5.). Sanitatem ab eo sperare debemus, si sicut oportet, idest humiliter postulabimus. Non ergo, (inquit sanctus Augustinus in Psalm 102.), te sanabit quæ fecit

fecit te talem, qualis non ægrotares, si legem san-
 nitatis acceptam servare voluisses? Languore tuo
 expertus es quam ille vera iussisset; jam tandem
 aliquando homo quod non tenuit monitus, audis
 expertus. Hanc salutem si volueris, obtinebis.
 Ut hujus mundi divitiæ, honoresque acquirantur,
 non sufficit illa vehementer optare; sed hæc fe-
 nitas & multo est pretiosior, & consequetur vo-
 luntatem, id est illam si vere volumus, obtinebi-
 mus. De infirmitate nostra querimur, illam-
 que amamus: tristaremur, si hanc a nobis gratia
 auferret, & satis roboris tribueret ad passiones
 vincendas, quibus libenter servimus. Oportet
 igitur, ut infirmitatum nostrarum sanitatem veli-
 mus, eas odisse ac perfecte detestari; sine anxie-
 tate tamen eas oderimus, ac detestemur; anxietas
 siquidem ex amore proprio & superbia proficis-
 citur. Si vacui superbia essemus, non utique
 nos infirmitates nostræ turbarent; miraremur
 potius magnum aliquid a nobis agi, cum simus
 tam infirmi. Quoniam vero infirmitatem no-
 stram non cognoscimus, deque nostris viribus ni-
 mium præsumimus, si hæc nobis quandoque de-
 sint, tristamur, & sine modo aut ordine turba-
 mur. Fallimur, si hanc turbationem a contri-
 tione ortam putamus; contritio siquidem tran-
 quillus est dolor, qui ex caritate oritur, qui ho-
 minem omnia pati docet, & seipsum præcipue
 in suis infirmitatibus, supra quas tamen tolli cu-
 rat iis auxiliis, quæ sibi Religio offert (a).

(a) Inter humanæ infirmitatis peccata etiam, quæ
 ex metu committuntur, sunt collocanda. Est au-
 tem

Si vere infirmitates nostras noverimus, pro-
ximi infirmitates patienter feremus. Hoc Ro-
manis Apostolus præcipit dicens: *Infirmum in fi-
de assume. Debemus nos firmiores imbecillica-
tis infirmorum sustinere, & non nobis placere*
(cap. 14. & 15.). Sed insita nobis superbia ze-
lum quandoque induit, zelumque simulantes fra-
trum non miseremur, qui ex infirmitate peccant.
Culparum nostrarum, quas ex infirmitate commi-
simus, facile obliviscimur; fratrumque culpas
exaggeramus (a).

CA-

tem *Metus* futuri, & instantis periculi causa men-
tio trepidatio. Quodsi malum absolute, vel re-
spective grave mentem torqueat; metus *gravis*;
si leve, vel grave quidem, non tamen imminens
animum pulsat, metus *levis* erit. Qui metu gra-
vi adactus quidquam contra *legem naturæ*, atque
adeo *intrinsece malum* committit, puta, qui metu
mortis, exilii &c. Fidem negat, pejerat &c.
graviter, attamen remissius quam absente metu,
peccat; quia licet adhuc voluntarie, moraliter
tamen minus libere legem violat. At qui ex
gravi metu aliquid contra *legem positivam* adeo-
que non *intrinsece malum*; sed *malum quia pro-
hibitum* perpetrat, puta, qui die jejunii comedit
carnes; die Festo laborat &c. nædum a tanto,
sed & a toto peccato excusatur; quia Legislato-
rem sive divinum, sive humanum ad res, ex se
non malas, cum tanto dispendio omittendas &c.
obligare suos noluisse, prudens, ac communis
Epitkia suadet.

(a) Doctrina hæc iis præprimis est inculcanda Pœ-
nitentibus, qui alieno in oculo festucam, in pro-
prio nec trabem cernunt; qui toti in aliorum per-
fringendis defectibus occupati, de efficaci suo-
rum

CAPUT V.

Abominabilis Malitiæ exhibetur notio.

Quantum, qui ex infirmitate peccant, quam nimis diligunt, & cujus sanitatem a Deo postulant, sunt venia digni; tantumdem superbi & inverecundi peccatores sunt detestandi, qui sola malitia peccant, & Deo quasi prævalere volunt. Hi sunt, ut cum sacris Litteris loquamur, qui bibunt iniquitatem sicut aquam, qui os suum posuerunt in cælum, & dixerunt: Quis nosse dominus est? contra quos ait David: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate (Psalm. 51.)?*

Peccata malitiæ committuntur, cum confidens homo hinc Dei legem, quæ actionem quam prohibet, inde actionis injustitiam, penamque æternam, qua est punienda, illam voluntarie committit, Deum formaliter contemnens quem actione illa offendit. Magna est voluntatis inordinatio, si creaturam præ Creatore diligitur.

rum emendatione parum, aut nihil anguntur; in confessionali magis alios, quam se ipsos accusant; potius sua bene facta, quam male acta in eadem pharisaice enarrant, ac tandem quo minus se peccatores credunt, eo magis peccatores evadunt, eo abominabiliore Deo, quo sibi iustiores. Isti profecto tam facile ad veritatis agnitionem non pertingent, nisi a prudente Confessario excitati, ac mente humiliati cum Psalte regio quæ die ad Deum suspirent: *Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte; & cum Ecclesiastico*
A cæcitate cordis libera me Domine!

gat, quin eidem hanc præferat; at immane est crimen, hanc Creatori positive anteferre, illumque velle deferere, ut hac fruamur, idque patrare quod vetat, ut injuriam illi inferamus. Hoc pacto diabolum imitamur, qui ex sola malitia peccat, & mala operatur propter odium, quo Deum summe prosequitur.

Hæc malitia est *actualis*; sed illa *habitualis* appellari potest, quæ ex peccandi frequentia oritur, & male agendi est consuetudo. Sicuti enim boni habitus dicuntur virtutes, ita mali habitus vocantur malitia. Propterea mali peccare soliti semper ex malitia peccant; id eligentes ad quod ex malo habitu, qui quasi naturalis illis factus est, inclinantur (a). Secus enim agit qui *cum malo habi-*

(a) Omnes proin consuetudinarii, & occasionistæ, quousque remedia, malæ consuetudini, ac proximæ occasione tollendæ inservientia negligunt, ex malitia peccant. *Consuetudinarius* ille est, qui in certa materia, seu eadem specie delinquendi turpem facilitatem, ac proclivitatem per frequentatos actus contraxit. *Occasionista* audit, qui in iis versatur Circumstantiis, ex quarum natura, vel spectata singulari fragilitate probabilius apparet; inibi persistentem adhuc sæpius graviter lapsurum. Quodsi quis ejusmodi periculosum objectum, ac lubricas circumstantias studiosè alibi quaerit, occasio *extranea*: si sua in domo, vel in se ipso habeat, occasio *intranea* erit; & quidem *necessaria*, si eam absque gravi absurdo, & damno deferere nequeat, uti filiusfamilias; *libera* vero, si eam statim, aut proxime vitare valeat, uti famula domestica. Plerique consuetudinarii etiam occasionistæ; non econtra omnes occasionistæ si-

Godeau Theol. Mor. Pars I. P mul

habitu operatur, quam qui ex ipso habitu malum agit. Non semper ille ex malitia agit, ex alia potest causa operari, veluti ex passione, aut ignorantia; at qui ex pravo habitu peccat, semper ex malitia peccat. Qui enim malum habitum habet, amabile semper id putat, quod proprio habitui convenit, qui nova in illo est natura, quod autem illi sic convenit est amor creaturae in quo peccatum consistit: hinc semper ille se censetur eligere, ideoque peccare ex malitia.

multae consuetudinarii sunt. Titius cum lasciva femina, quam jam aliquoties turpiter adamavit, habitare pergens in proxima peccandi occasione nondum in consuetudine haeret; haec tamen brevi suborietur, radicesque figet eo firmiores, quod diuturnior peccandi fuerit occasio. Sicut consuetudinem, ita & proximam peccandi occasionem, ceu illius causam vitare in re gravi sub gravi obligamur; vel saltem, si occasio necessaria sit, solerti remediorum usu proximam in remotam transmutare. Negligens, aut omnino renuens abolitionis beneficio indignum se exhibet. Mitiorum agendi modum exigere videtur, qui in occasione necessaria; severiorem, qui in occasione libera; severissimum, qui in occasione extranea persistens post plures admonitiones est deprehensus. Vid. *Instruct. Confessariorum S. Caroli Borromei*.

Huc spectant duae propositiones ab Innocentio XI. an. 1679. damnatae. Prima, inter damnatas num. 62, ista est: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.* Altera num. 63.: *Licitum est quaerere directe occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.*

Profecto peccantes ex malitia gravius peccant, quam peccantes ex passione; quod sanctus Thomas triplici probat ratione. *Primo quidem, quia cum ex certa malitia peccatur, motus peccati est magis proprius voluntati quæ ex seipsa in malum movetur; unde peccatum ex hoc ipso, quod est ex malitia, aggravatur, & tanto magis, quanto fuerit major malitia: ex eo vero, quod est ex passione diminuitur tanto magis, quanto passio fuerit magis vehemens. Secundo quia passio, quæ inclinat voluntatem ad peccandum, cito transit, & sic homo cito redit ad bonum propositum; sed habitus, quo homo ex malitia peccat, est qualitas permanens, & ideo qui ex malitia peccat, diutius peccat. Tertio quia isle, qui peccat ex certa malitia, est male dispositus quantum ad ipsum finem, qui est principium in operabilibus; & sic ejus defectus est periculosior, quam ejus qui ex passione peccat, cujus propositum tendit in bonum finem, licet hoc propositum interrumpatur ad horam propter passionem (1. 2. qu. 78. art. 4. in corp.).*

Ex hac malitia, ut docet divus Thomas (1. 2. quæst. 79. art. 3.), homo obduratur, quod maximum est supplicium, quo in hac vita peccator a Deo punitur, Deus, ait Apostolus, *cujus vult miseretur, & quem vult indurat (Rom. 9.)*, idest hominem deserit, ut illum juste pro commissis peccatis puniat, & gratiam, qua indignum se reddidit, illi denegat. Nam hominem Deus indurat, non impertiendo malitiam; hoc siquidem Dei bonitati repugnat, sed non largiendo gratiam, quod justitiæ ejus convenit. *Et hoc (ait idem*

sanctus Augustinus epist. 109.) dicitur obdurari peccatores quosdam, quia non eorum miseretur non quia impellit ut peccent. Item: Sic excæcatur sic obdurat Deus deserendo, non adjuvando, quod occulto iudicio potest, iniquo non potest. Ecce deserit peccatorem, ecce non vocat, ecce non aperit sensum, ecce non infundit gratiam (in Psalm. 47.) Non est mirandum, si peccatores in hoc statu manifesta non vident, cum tot tenebris eorum velentur oculi, ut nihil videant. Quid mirum, si cælestia non suspiciunt, qui & in terrena sunt perverti, & dorsum eorum semper incurvum est? Hoc quem diximus, modo cor Pharaonis, sic merito Deus obduravit: & quis dubitet hunc Regem in iis peccasse, quæ contra Deum, ejusque populum operatus est? Post hanc obdurationem peccatum quod ejusdem est pœna, verum peccatum est; & quid peccatum mereatur, indicat pœnæ meritum, cum peccatores & per ipsam pœnam etiam malè operantur.

CAPUT VI.

Peccata contra Spiritum Sanctum breviter exponuntur.

Doctores quidam (ut docet divus Thomas 2. quæst. 14. art. 1.) putant idem esse peccatum ex certa malitiâ ac peccatum contra Spiritum sanctum. Dicunt enim peccatum in Spiritum Sanctum esse, quando aliquis peccat contra appropriatum bonum Spiritui Sancto, cui appropriatur bonitas, sicut Patri appropriatur potentia, & Filio sapientia. Unde peccatum in Pa-

tem dicitur esse, quando peccatur ex infirmitate: peccatum autem in Filium, quando peccatur ex ignorantia: peccatum autem in Spiritum Sanctum, quando peccatur ex certa malitia, idest ex ipsa electione mali. Quod quidem contingit dupliciter. Uno modo ex inclinatione habitus vitiosi, qui malitia dicitur; & sic non est idem peccare ex malitia, quod peccare in Spiritum Sanctum. Alio modo contingit ex eo, quod per contemptum abjicitur & removetur id, quod electionem peccati poterat impedire, sicut spes per desperationem, & timor per præsumptionem, & quædam alia hujusmodi. Hæc autem omnia, quæ peccati electionem impediunt, sunt (ut ait Apostolus) effectus Spiritus Sancti in nobis. Et ideo sic ex malitia peccare, est peccare in Spiritum Sanctum.

Dicit Dei filius in Evangelio: Quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro (Matth. 12.). Illorum hic blasphemiam innuit, qui de Filio hominis dixerant non solum: Ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus (Matth. 11.): sed insuper addebant: In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia (Luc. 11.); quibus ille respondit: In digito Dei ejicio dæmonia. Erat igitur contra Spiritum Sanctum blasphemia tam horribilis contra Christum calumnia.

Putat Sanctus Ambrosius peccatum contra Spiritum sanctum esse schisma & simoniam. Spiritus sanctus est Ecclesiæ pax, spiritus quo animatur,

matur, & qui in unitate corpus ejus conseruat. Propterea qui novis opinionibus Ecclesiam turbant, qui schismata inter fideles fovent, qui ejus corpus seu Christum scindunt, immane peccatum committunt. Maximum reipublicæ malum est civile bellum; maximum vero Ecclesiæ malum est schisma, nec aliquid omittendum est, ut illud evitetur; oportet etiam, ut olim Africani fecerunt Episcopi, aliquo modo ecclesiasticos violare canones, ut illud impediatur, aut sanetur: parva siquidem hæc disciplinæ vulnera utiliter (ut sanctus Augustinus *Enchir. c. 82. serm. 11. de Verb. Domini, & de Serm. Dom. in monte*) utilitate compensantur, quam servant.

Sex communiter cum divo Thoma assignantur species peccati in Spiritum sanctum, scilicet desperatio, præsumptio, impænitentia, obstinatio, impugnatio veritatis agnitæ, invidentia fraternæ gratiæ. Avertitur enim homo ab electione peccati ex consideratione divini judicii, & per spem ex consideratione misericordiæ; & hoc tollitur per desperationem. Et iterum per timorem qui consurgit ex consideratione divinæ justitiæ; & hic tollitur per præsumptionem. Dona autem Divina quibus retrahimur a peccato sunt duo, quorum unum est agnitio veritatis, contra quod ponitur impugnatio veritatis agnitæ; aliud est auxilium interioris gratiæ, contra quod ponitur invidentia fraternæ gratiæ. Ex parte vero peccati duo hominem a peccato retrahere possunt. Quorum unum est inordinatio actus, cujus consideratio inducere solet in homine pænitentiam; & contra hoc peccatum

nitur impænitentia, secundum quod importat propositum non pœnitendi. Aliud est parvitas boni, quod quis in peccato quærit, cujus consideratio inducere solet hominem ad hoc, quod ejus voluntas in peccato non firmetur; & hoc tollitur per obstinationem, quando scilicet homo firmat suum propositum in hoc, quod peccato inhæreat (2. 2. quæst. 14. art. 2.).

Verum ut proprie loquamur, summum contra Spiritum sanctum peccatum est vel erroneas opiniones in Ecclesiam invehere, vel agnitam veritatem impugnare, sive errore judicii, seu superbia, seu pravo alio affectu. Spiritus enim sanctus Doctor est Ecclesiæ, qui illam docet omnem veritatem: *Docebit vos omnem veritatem* (Joan. 16.); lumenque largitur ad veritatem cognoscendam, & robur ad tuendam. Quamobrem qui prava doctrina veritatem corrumpit, aut illam docentes impugnat, atque infestatur, hic Spiritus sancti personam lædit, & impugnat.

Peccatum hoc neque in hoc, neque in futuro sæculo remittendum Dei Filius pronuntiavit, ut diximus, subditque sanctus Augustinus: *Tanta est labes hujus peccati, quod humilitatem deprecandi subire non potest.* Non absolute est id intelligendum, nullum enim est peccatum, quod Dei misericordia non possit dimittere; sed juxta naturam peccati contra Spiritum sanctum, quod hominem ab iis removet, quæ peccati veniam impetrare possunt, summamque in peccatore maligniam supponit, quæ ad finalem impænitentiam plerumque perducit.